

Šolski center Rogaška Slatina

Raziskovalna naloga za natečaj ZOTKS

PEGAZ IN DONAT Mg

PREDMET: ZGODOVINA

AVTORICI: ANA MARIE PEČNIK IN NIKA ARTIČ

MENTORICA: PROF. JOSIPA HREPEVNIK

KRAJ IN LETO: ROGAŠKA SLATINA, 2017

KAZALO

KAZALO	2
1. POVZETEK	3
2. UVOD	4
3. ZAČETKI ODKRIVANJA IN PRVE ANALIZE	5
3.1. VRELCI.....	6
4. VPRAŠANJE PRISTNOSTI VODE IN PRODAJA.....	8
5. OPAŽENI ZDRAVILNI UČINKI IZ PRVE ROKE	10
6. ZDRAVILIŠČE IN ZAJETJE MINERALNIH VOD 1907/1908	11
7. SPREMINJANJE MINERALIZACIJE ROGAŠKIH VOD 1939 - 1945.....	13
8. RAZISKOVANJE.....	14
9. ZAKLJUČEK	15
10. VIRI IN LITERATURA	16
11. VIRI SLIK.....	16

1. POVZETEK

Sva Nika Artič in Ana Marie Pečnik, dijakinji Šolskega centra Rogaška Slatina, ki je v istoimenskem mestu. Največjo prepoznavnost ji daje Zdravilišče Rogaška Slatina, kamor prihajajo turisti iz celega sveta. Zavedava se pomena vode za današnji čas in naju skrbi prihodnost izkoriščanja Donata Mg. Lastništvo nad vodo ni več v slovenskih rokah, kar lahko vodi v prekomerno izkoriščanje in ponovno spremembo mineralizacije mineralne vode. Večje vprašanje pa je ali jo bodo v prihodnosti zaradi hitrega napredka v medicini in tehnologiji nadomestila prehranska dopolnila in ostala zdravila, saj se Donat Mg uporablja tudi kot oblika zdravljenja za številne bolezni. Ker se ljudje raje poslužujejo umetnih zdravil pri katerih je viden hitrejši učinek, to lahko pomeni da mineralne vode čez 50 ali več let ne bodo v uporabi kot oblika ljudskega zdravljenja. V najini raziskovalni nalogi sva se zaradi teh skrbi obrnili v preteklost in iskali razširjenost mineralnih vod doma in v Evropi za časa naših prednikov. Pozanimali sva se o zdravilnih učinkih Donata Mg in njegovi uporabi v vsakdanjem življenju ter načinih zdravljenja.

Na podlagi najinega pomanjkljivega znanja o vrelih in mineralnih vodah pred raziskovanjem, sva se o tej temi najprej pozanimali na internetu. Izvedeli sva, da je Donat Mg večini znan le kot namizna voda in da se ljudje ne zavedajo vseh njenih zdravilnih učinkov. Glede na pridobljene informacije sva si postavili raziskovalne hipoteze in opredelili cilje najinega raziskovanja. Nato sva obiskali Mestno knjižnico Rogaška Slatina in pridobili zanesljivejšo in natančnejše podatke iz literature, da sva lahko potrdili oziroma ovrgli večino najinih hipotez. Za dodatne vire sva obiskali Anin dvor in si ogledali zbirko fotografij Antonije Kulčar Prut (Foto Tonka) ter zbirko steklenic, zamaškov in nalepk Nanija Poljanca. Njihova vodnica nama je dala več informacij o domoznanski zbirki ter nama pokazala razglednice z motivi stare Rogaške Slatine. Obiskali sva tudi mestno galerijo POŠTA Rogaška Slatina, kjer sva našli podatke o vsebnosti mineralnih delcev in ostalih snovi.

S tem sva zaključili najino raziskovalno nalogo, vendar bi lahko raziskovanje nadaljevali z obiskom muzeja Gutenberg v Nemčiji, na Dunaju v Avstriji ter arhiva v Mariboru in Celju, kjer bi pridobili natančnejše podatke o vseh zdravnikih, ki so zdravili plemiče in postopkih, ki so jih uporabljali pri zdravljenju z Donatom Mg. Primerjali bi lahko postopke zdravljenja v zgodovini in ugotovili, kako se je spreminjalo v skladu z gospodarskim napredkom, novimi izumi in industrializacijo.

2. UVOD

Raziskovanje vode Donat Mg sega v 16. stoletje. Najprej so opravljali analize vode in ugotavljali vsebnost delcev, kasneje pa so opazili blagodejne in tudi zdravilne učinke Donata Mg. Njegova uporaba se je večala z odkrivanjem novih vrelcev. Ker pa je postajala količina zajetja mineralnih vod prevelika, njihova mineralizacija pa se je z leti manjšala, so morali vrelce dajati v roke primernim lastnikom. Ti so poskrbeli za njihovo zaščito in nadaljnjo uporabo, ki so jo omejili najprej na plemstvo. Kasneje se je skupaj z gospodarskim napredkom uporaba Donata Mg povečala na vso prebivalstvo. Ne le, da je prodaja ustekleničene mineralne vode dajala zaslužek, ampak je postala pomemben del tako turizma kot zgodovine Rogaške Slatine. Namen najine raziskovalne naloge je bilo ugotoviti, kako se je uporabljal Donat Mg za zdravljenje v preteklosti. Izhajali sva iz najinega odpora po uporabi umetnih zdravil, tablet, ki so danes nadomestek mineralne vode Donat Mg.

3. ZAČETKI ODKRIVANJA IN PRVE ANALIZE

"Legenda o nastanku zdravilne vode v Rogaški Slatini sega v 17. stoletje in pravi, da je Apolon, bog sonca in zdravilstva, nenadoma ustavil krilatega konja Pegaza, ko je ta ravno hotel odleteti na goro Parna, in mu dejal: "Nikar ne leti na grešni Parnas! Tam je vse izmišljeno in blišč puhlih ljudi. Tu, kjer stojiš, je vir za zdravje in resnična božja moč. Namesto Hipocrene pij Roitschocrene, rogaški vrelec, ki je tu pred teboj!"" (Nussdorfer, 2011, p. 15-16)

Brbotajočo vodo z mehurčki so poznali že Rimljani, ko so se njihove poti med Celeio in Petovio križale dokaj blizu Rogaške Slatine. Ime kraja izvira iz dveh besed. Slatina je slovensko ime za kisle vode in pridevnik vode rogaška se povezuje z bližnjim trgom Rogatec. Točnega podatka kdaj so jo začeli piti ni, vendar pa je ta osvežujoča in pitna voda postala vse bolj zanimiva za raziskovanje. Ugotovili so, da so se po pitju te vode počutili bolje. Vrelci so svojo pomembno vlogo pridobili že leta 1141, tudi kot mejniki takratnim posestim v času salzburškega škofa Konrada.

Prvo analizo o rogaški mineralni vodi je podal znani alkimist Leonhardt Thurneysser leta 1572 v svojem delu Pison v Frankfurtu na Odri. Potrdil je 5 sestavin po alkimistični analizi – zlato, bergkler, žveplo, magnet in divjo vodo (Mlacović, 1995).

Prvi, ki se je zdravil s slatinsko vodo je bil baron Wolf Ungnad, leta 1665 pa je Peter Zrinjski po pitju iz studenca čudežno ozdravel.

Prvi, ki je začel zdraviti svoje bolnike na Dunaju z rogaško kislom vodo je bil dvorni zdravnik cesarice Eleonore¹ in profesor na dunajski medicinski fakulteti dr. Paul Sorbait. Svoje ugotovitve o zdravilnosti vode je napisal v svoji knjigi Acidulae Roitschenses². Leta 1685 je mariborski zdravnik Janez Benedikt Gründel napisal knjigo Roitschocrene, v kateri je opisal kemijske lastnosti in zdravilne učinke vode. Čudežno vodo so tako poznali že na Nemškem, Poljskem, v Italiji in Avstriji.

V 17. stoletju je za razpošiljanje vode skrbel župnik, po sporu z okoliškimi kmeti, pa je baron Peter Courty pridobil posestno pravico ter leta 1676 postavil prvo gostišče ter začel prodajati ustekleničeno vodo. Cene so bile vedno višje, pešala je kakovost vode, kmetje pa so začeli trgovati z lažnimi vodami.

¹ Žena Ferdinanda III. Habsburškega, češki kralj in cesar Svetega rimskega cesarstva.

² 1680 - Rogaške kislice.

3.1. VRELCI

Najstarejši odkriti vrelec na tem območju je Tempel, ki so ga odkrili v 16. stoletju, ter je danes skrit pod paviljonom v zdraviliškem parku. Drugo pomembno odkritje pa je bilo leta 1884, ko so ob glavni promenadi odkrili vrelec Styria.

Ob koncu 17. stoletja so bili vrelci neurejeni, nepokriti in nepozidani.

Leta 1721 so si dunajski lekarnarji pridobili pravico do izkoriščanja vode. Zdravilno vodo so transportirali iz Rogaške Slatine na Dunajske dvore v steklenicah izdelanih iz gline. Vrelce so do takrat šteli le z leseno oblogo, kasneje pa so jih odstranili in zamenjali s kamnito. Po tem so se pojavili novi izviri in da bi preprečili izgubo vode pri prvem, so ga obdali s kamnitim vencem. Prodaja rogaške vode je v tem času upadla zaradi odkritja vod v Nemčiji (Selters) in Belgiji (Spa)³ (Mlacović, 1995). Karel VI. je zahteval, da mora zaradi naraščanja prodaje psevdorogaških vod⁴ biti vsa voda po prihodu na Dunaj pregledana na Zdravniški fakulteti.

Prvi vrelec je v času Štajerske deželne oblasti leta 1816 dobil nov venec iz ilirskega marmorja. Kasneje, leta 1819, je dobil ime Tempel po zgradbi v obliki templja nad sabo. Nazadnje je bil obnovljen leta 1886. Analize vode lekarnarja J. Süessa iz glavnega vrelca so pokazale, da se mineralizacija vode spreminja. Vzrok so bili močni nalivi, suho vreme in bližnji potoki, zato so vodo polnili le ob lepem vremenu. Da vrelci ne bi oslabei, so zajezili potoke in izvire vode z lesenimi klini.

Slika 1: Paviljon nad vrelcem Tempel (Nika Artič, 10. 2. 2017)

³ Vodi sta na nemškem in belgijskem trgu izpodrinili Tempel, zato je njegova prodaja padla.

⁴ Vode, ki so jih okoliški kmetje natakali v drugih manj mineraliziranih vrelcih na širšem območju Rogaške Slatine ter jih prodajali kot Tempel.

Leta 1837 je A. Schrötter po analizi vode ugotovil, da je v Rogaški Slatini pet vrelecev. Do konca 19. stoletja so bili opisani že naslednji vreleci:

- Tempel
- Ferdinandov vrelec
- Gothardov vrelec
- Jožefov vrelec
- Gozdni vrelec
- Vrelec v parku (Styria)
- Moritzev vrelec
- Johanov vrelec

Za pripravo mineralnih kopeli so uporabljali večino vode iz Gothardovega, Ferdinandovega, Vrelca v parku (kasneje Styria) in Jožefovega vrelca. Razvoj zdravilišča se je pričel po letu 1803 in s tem tudi potreba po masovnem izkoriščanju mineralne vode. Slednje je poslabšalo celotno stanje. Nekateri vreleci so presahnil in tako bili odvisni od količine padavin, kar je povzročilo spreminjanje mineralizacije. Najpomembnejša vrelca sta tako ostajala Tempel in Styria. Pri prvem je graški lekarnar J. Süess analiziral vodo in ugotovil, da se mineralizacija vse bolj spreminja. To je bila posledica pritoka vode iz sosednjega potoka Irje. Zaradi tega in še nekaj drugih izvirov zunanje vode, so začeli omejevati pritok z zaježitvijo z lesenimi koli in jim preprečili pritok v mineralno vodo.

Odkup vrelecev 15. februarja 1803 je za Rogaško Slatino postal ploden začetek. 23. julija 1846 so odprli že drugi zdraviliški dom, katerega zaščitnica je bila sv. Ana. Mineralno vodo so poznali že v vsej Avstriji, srednji Evropi, v Italiji, Grčiji in Egiptu.

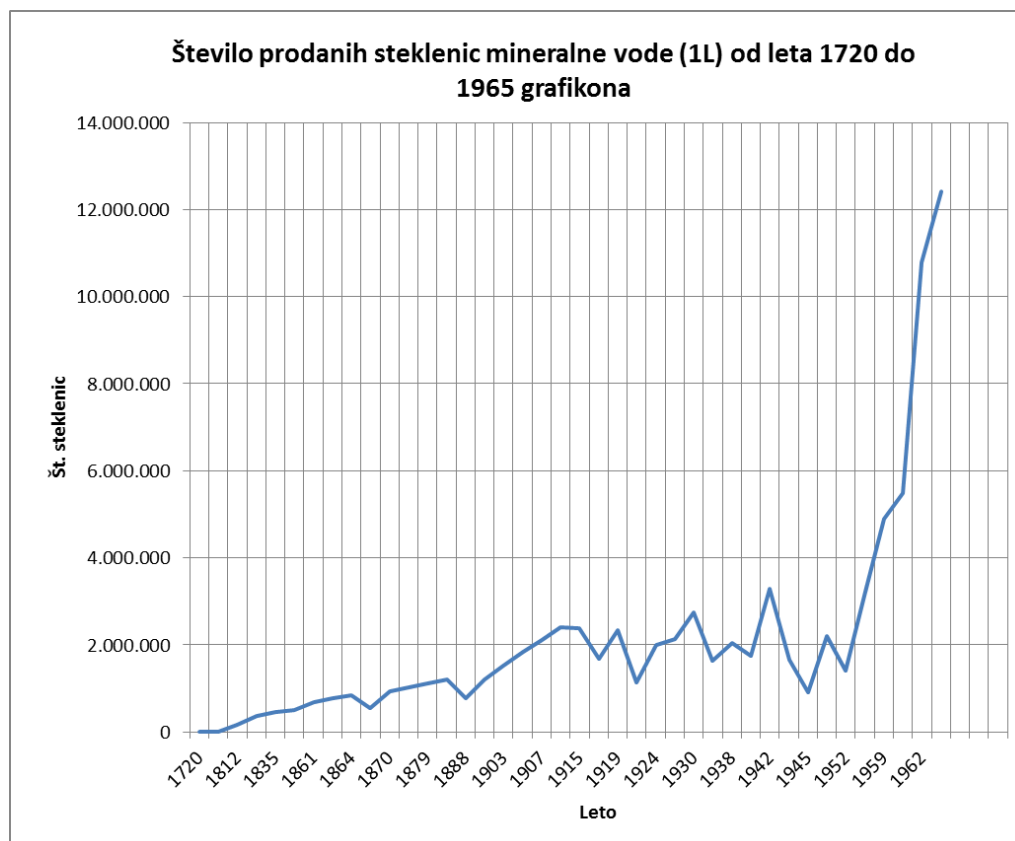
4. VPRAŠANJE PRISTNOSTI VODE IN PRODAJA

Marija Terezija je že leta 1774 določila, da mora vsaka steklenica mineralne vode imeti listek z letnico polnjenja, vendar to kmalu ni bilo dovolj, da bi potrdili pristnost mineralne vode. Že dr. Burghardt in dr. Schüler sta opozarjala na lažne vode, ki so jih kmetje natakali iz Kostrivniškega, Zgornjerogaškega, Gaberniškega, Rozalijinega in Marijinega vrelca ter jih prodajali kot vodo iz vrelca Tempel in Styria. Zaradi tega so uvedli posebne oznake in zaščitne znake, da bi zdravniki in drugi takoj prepoznali lažne vode.

Vsaka steklenica je na vrhu imela poseben kovinski zamašek, na katerem je bil na sredini ščit s štajerskim panterjem. Obkrožal ga je napis: *St. land Rohitscher Sauerbrunn*, nad ščitom je bila narisana vojvodska krona zraven pa letnica polnjenja. Ponarejeni zamaški pa so se razlikovali po sliki panterja, ni bilo obkrožujočega napisa in tudi vojvodska krona je manjkala.

Pod kovinskim zunanjim zamaškom je bil plutasti, ki je imel napisano posebno šifro in narisano šesterokrako zvezdo. Kasneje je vsaka mineralna voda dobila zamašek svoje barve: Tempel je imel bele, Styria zelene in Donat Mg rumene zamaške.

Prebivalci tujih držav vode niso kupovali v Rogaški Slatini, saj so na Dunaju, v Gradcu, Budimpešti in Trstu bile ustanovljene podružnice, kjer so ustekleničeno vodo prodajali po enaki ceni.

Graf 1: Prikaz števila prodanih steklenic vode od leta 1720 do 1965.

Za najin graf sva pridobili podatke iz knjige Zdravilišče Rogaška Slatina, 1974.

Prvi podatki o prodaji ustekleničene vode segajo v leto 1720. Prvič se je povečala prodaja na začetku 19. stoletja, ko je vrelce v last dobila Štajerska deželna vlada. Kasneje je enakomerno naraščala z ureditvijo vrelcev in otvoritvijo novega zdraviliškega doma (23. 6. 1846). Prvi upad med letoma 1887 in 1888 je posledica pridobivanja analiz, ki so pokazale, da je vrelce potrebno preurediti, zaradi spreminjanja mineralizacije, zato so zmanjšali izkoriščanje vode iz določenih vrelcev. Čeprav je ureditev teh potekala od leta 1888 do 1908, je prodaja v tem času enakomerno naraščala. Zaradi prve svetovne vojne med letoma 1914 – 1918, so prodajo in črpanje vode zmanjšali. Med drugo svetovno vojno je prodaja naraščala od 1939 do 1942. Zaradi slabega gospodarskega stanja in socialnih razmer je po vojni padala. Sledi glavna prelomnica, ki je pomenila sunkovito naraščanje količine prodaje vode. To je bilo leto 1952, ko so izvajali vrtna dela junija, julija in avgusta. Na koncu so opravili analizo vode, ki je pokazala kar 9g/L suhega ostanka mineralnih snovi v vodi Donat Mg.

Iz 1. 500. 000 prodanih steklenic (1952) so prišli na prodajo več kot 12. 000. 000 (1962) v 10 letih. Količina se je večala in z letom 1995 pa vse do danes ostala bolj ali manj enaka s 30. 000. 000 prodanih steklenic mineralne vode letno.

Slika 2: Prazna steklenica za mineralno vodo iz leta 1953 (Ana Marie Pečnik, 2. 3.2017)

5. OPAŽENI ZDRAVILNI UČINKI IZ PRVE ROKE

Že od samega odkritja in pitja so ljudje opažali, da ima voda blagodejen učinek. Prvi, ki je nekaj ur po pitju opazil odvajalni učinek vode, je bil Balthasar Hacquet v drugi polovici 18. stoletja, natančneje leta 1780. Vendar je več kot stoletje prej dr. P. plemeniti Sorbait leta 1680 na Dunaju natisnil knjigo *Praxis medicae*. V njej je opredelil vsa svoja dognanja in spoznanja o zdravilnosti rogaške vode. Sam jo je poimenoval Rogaška kislica po bližnjem trgu Rogatec. S Sorbaitom se voda ni širila le po Avstriji na dunajskih dvorih, ampak tudi po Italiji. Kot dvorni zdravnik cesarice Eleonore, soproge takratnega cesarja Ferdinanda III., in profesor na dunajski medicini je z njo prvi začel zdraviti svoje bolnike.

Še eno pomembno delo je zaznamovalo začetke in razvoj prvega Zdravilišča Rogaška Slatina. Roitschocrene je prva natisnjena monografija o rogaški mineralni vodi, napisana leta 1685 v latinščini. Dve leti kasneje, 1687, je knjiga izšla v Gradcu v nemškem jeziku. V njej je pisatelj in mariborski zdravnik Janez Benedikt Gründel najprej podal kemična proučevanja in nato strokoven opis delovanja mineralne vode na človeški organizem. Takratni čas je bil izjemno pomemben za razvoj medicine. Zdravniki in naravoslovni znanstveniki so se opredeljevali samo po Hipokratovem ali po Paracelsusovem načelu. Gründel je združil obe načeli in tako upošteval svoje eksperimente in spoznanja ter dejstvo, da je človekov organizem odvisen od ravnotežja njegovih štirih sokov.

Njegove medicinske ugotovitve so temeljile predvsem na zdravljenju bolezni, ki so jih poznali takrat. Kislica iz Rogaške Slatine je tako pripomogla k zdravljenju bolezni žolča, ledvičnih kamnov, želodca in ob zaprtju. Takšne bolezni je Gründel zdravil pri plemstvu na Ptujskem, Celjskem, Mariborskem in na Koroškem. Večkrat je pomagal zdraviti tudi v samostanih in vojaških taboriščih.

Sam je sodeloval tudi s pomembnim slovenskim zdravnikom dr. Markom Gerbcem. Ta je leta 1692 proučeval, kako deluje mineralna voda proti žolčnim krčem (lat. *Colica biliosa*). Domneval je, da voda ne deluje le blagodejno na človeški organizem in žolčne krče, ampak tudi proti ostalim krčem, ki se odvijajo v našem telesu. Svoje mišljenje je potrdil z zdravljenjem dveh ljudi. Pri prvem, knezu Lichtenbergu, je ugotovil, da je pil mineralno vodo pozimi, kljub temu da mu je zdravnik to odsvetoval. Pri tem je ugotovil, da ni pomembno v kakšnem letnem času človek pije mineralno vodo in da njen zdravilni učinek ni odvisen od vremenskih razmer, kot sta sneg in močan severni veter.

6. ZDRAVILIŠČE IN ZAJETJE MINERALNIH VOD 1907/1908

Donat Mg je začel nastajati že 6000 let pr. n. št., prvič pa je privrel na površje iz najglobjega zajetja globine 265m leta 1907. Po odkritju je najmlajši izmed vrelic, njegova posebnost pa se kaže v visoki vsebnosti magnezija. Otvoritev novega zajetja mineralnih vod ja bila 26. 7. 1908, kjer so istočasno slavili znamenit naravoznanstveni dogodek - odkritje visoko mineralizirane vode Donat Mg.

Slika 3: Steklenica Donata Mg 1908, Anin dvor (Nika Artič, 10. 2. 2017)

Razvoj zdraviliškega doma, širitev in prodaja vode je obeleževalo leto 1903, ko je ravnatelj zdravilišča postal F. Mulli. Takrat so se ljudje začeli zavedati, da bodo potrebovali večje količine mineralne vode, ki bo morala biti kakovostna. Zato so pričeli z gradnjo in obnavljanjem vseh vrelic in z odstranitvijo vsega, kar bi lahko slabo vplivalo na mineralno vodo. Pod Mullijevim udarnim vodstvom niso samo preurejali vrelic, ampak tudi pogosteje izvajali analize vode iz vrelic Styria in Tempel. Z njimi so ugotovili, da je mineralizacija vode odvisna od padavin in tudi od strukture vrelic, zato so dolgo iskali strokovnjaka, ki bi imel v mislih drugačni koncept zajetja vode. To je bil dr. J. Knett, nadzornik Karlovih Varov, vrelic na Češkem, ki je Rogaško Slatino prvič obiskal leta 1906.

Vode so tako neposredno pričeli zajemati v neprepustno vgrajene kovinske cevi in s tem preprečili vdor padavinske vode. K temu je tudi močno prispeval betonski zid, ki je ščitil novi prostor zajetja vode.

Slika 4: Dr. Knett (levo) in inženir Sing med pregledom izvirov mineralne vode (Čoh str. 30, 2008)

Slika 5: Betoniranje Knetteuma pomladi 1908 (Čoh str. 31, 2008)

Tako so stalno analizirali meritve izdatnosti vrelcev, temperature, količine padavin in kemično sestavo vode vse do leta 1908, ko je bilo poznanih vsega skupaj 11 vrelcev (Tempel, Styria, Alfa, Beta, Gama, Jožefov, Gozdni, Gothardov, Ferdinandov, Moritzev in Johanov vrelec).

7. SPREMINJANJE MINERALIZACIJE ROGAŠKIH VOD 1939 - 1945

Med drugo svetovno vojno so po zahtevah pravilnika o zdravilnih vodah (veljavnega z dne 1. januarja 1939) od 21. do 31. maja 1942 odvzeli vzorce vseh treh mineralnih vod. Kemično analizo je opravil dr. F. Hölzl, docent iz univerze v Gradcu.

Po opravljeni analizi so primerjali rezultate leta 1942 z rezultati iz leta 1909. Ugotovili so, da se je vsebnost Mg^{2+} , Ca^{2+} in SO_4^{2-} v večini primerih zmanjšala ali ostala enaka (Čoh str. 64, 2008).

Donat Mg so tedaj pridobivali iz dveh glavnih in nekoč najbolj mineraliziranih vrečev, ki so ju poimenovali Donat A in Donat B. V Donatu A je vsebnost magnezija in kalcija ostala enaka, vsebnost sulfata pa je upadla za 45% od leta 1909. V Donatu B pa je ostala mineralizacija vseh treh delcev popolnoma enaka od leta 1909 pa vse do leta 1942.

Prav tako so vodo Tempel pridobivali iz dveh istoimenskih vrečev A in B. V Templu A je vsebnost magnezija padla za 32%, vsebnost sulfata pa za 28%. Rezultate iz Tempela B so primerjali z rezultati iz leta 1921, ker jih iz leta 1909 ni bilo. Vsebnost magnezija se je zmanjšala za 21%, sulfata pa za 35%. Pri obeh vrečih je vsebnost kalcija ostala nespremenjena.

V vodi Styria se je za več kot polovico (75%) zmanjšala vsebnost sulfata, magnezija pa kar za 51%, medtem ko je vsebnost kalcija ostala več ali manj nespremenjena.

Vzrok za manjšanje vsebnosti predvsem magnezija in sulfata je dotok zunanjih vod od severa proti jugu, v smeri vrečev (Tempel A – Styria – Donat A – Tempel B – Donat B).

Tabela 1: (Čoh str. 171 -173) prikazuje masno koncentracijo delcev v Donatu Mg. Razvidno je, da se ta spreminja. Če primerjamo leto 1909 in 2007 opazimo, da se je vsebnost magnezija, kalcija in sulfata povečala.

Delci	Masna koncentracija delcev v Donatu Mg mg/l		
	leto 1909	leto 1954	leto 2007
Magnezij (Mg^{2+})	955	999,8	1010
Natrij (Na^+)	1485	1463	1600
Kalcij (Ca^{2+})	172	438,5	370
Klorid (Cl)	63,3	74,8	73
Sulfat (SO_4^{2-})	1920	1959	2030
Hidrogenkarbonat (HCO_3)	6686	7690	7800

8. RAZISKOVANJE

Najino začetno slabo poznavanje rogaških mineralnih vod sva najprej obogatili s prebiranjem in zbiranjem podatkov iz literature v naši Mestni knjižnici Rogaška Slatina.

Dne, petek, 10. 2. 2017, pa sva obiskali mesta vrelic. Ti še vedno stojijo na enakem mestu kot pred 600 leti, ko so izvajali prve izkopenine. Danes so zazidani in zaščiteni, v nekaterih pa še vedno brbota voda.

Slika 6: Prikaz brbotajoče vode Donat Mg izpred Medical centra, Rogaška Slatina (Nika Artič, 10. 2. 2017)

Najina ključna postaja je bil Anin dvor, v katerem sva si ogledali domoznansko zbirko fotografij Antonije Kulčar Prut in steklenic, zamaškov in nalepk Nanija Poljanca. Pot iz Aninega dvora naju je nato vodila do kapelice sv. Ane, ki je zaščitnica zdravilišča.

Slika 7: Fotografija Tempela iz zbirke Antonije Kulčar Prut, Anin dvor

9. ZAKLJUČEK

Preden sva se lotili raziskovalnih metod sva najino temo raziskovanja razčlenili na naslednje raziskovalne hipoteze:

1. HIPOTEZA: Z Donatom Mg so se zdravili le pripadniki plemstva.
2. HIPOTEZA: Donat Mg se je uporabljal le za pospeševanje prebave.
3. HIPOTEZA: Ta mineralna voda je bila poznana le v Sloveniji.
4. HIPOTEZA: Koncentracija snovi v Donatu Mg se skozi zgodovino ni spreminjala.

Po raziskovanju na terenu v Aninem dvoru, po okolici centra Rogaške Slatine, v Medical centru in v Galeriji POŠTA, kjer so razstavljene steklenice in etikete, sva prišli do naslednjih spoznanj.

UGOTOVITVE:

1. hipoteza - POTRJENA

V vseh literaturah so pisali o zdravilnih učinkih mineralne vode Donata Mg. Nekateri takratni prvi zdravniki so jo uporabljali pri zdravljenju svojih bolnikov. Opazili sva, da čeprav so mineralno vodo izkoriščali v ogromnih količinah, kar je bil vzrok za usihanje vrelcev in upadanja mineralizacije v vodi, so jo uporabljali kot zdravilo predvsem domači zdravniki na dvorcih pri zdravljenju plemičev.

2. hipoteza - OVRŽENA

Najino hipotezo sva postavili na podlagi medijskega oglaševanja Donata Mg po televiziji. Oglaševali so ga le kot mineralno vodo, ki pospeši prebavo. Iz literature (Čoh str. 156 – 166, 2008) sva razbrali, da je Donat Mg primeren za: kožne bolezni, bolezni požiralnika, želodca, dvanajstnika, tankega in debelega črevesa, jeter, žolčnika itd.. Pomaga tudi pri nespečnosti, glavobolu in stresu.

3. hipoteza - OVRŽENA

Mineralna voda Donat Mg (tudi Styria in Tempel) je bila poznana v Nemškem cesarstvu, na Poljskem, v Italiji in Avstriji že leta 1658, kasneje pa še v Grčiji in Egiptu.

4. hipoteza - OVRŽENA

Koncentracija mineraliziranosti vode Donat Mg se je skozi zgodovino spreminjala, saj je bila odvisna od količine padavin, dotoka zunanjih vod in letnega časa. Vrelci so večkrat usahnili poleti, kasneje pa je bila njihova mineralizacija snovi manjša. K temu so pripomogli dotoki zunanjih vod. V 19. stoletju so dotoke zajezili s klini, kasneje pa so to težavo dokončno rešili z betonskim zidom in gradnjo Knetteuma leta 1908.

10. VIRI IN LITERATURA

1. Čoh, A. in Čoh V., 2008. *Naravna mineralna voda Donat Mg*. Ljubljana : Droga Kolinska, Živilska industrija.
2. Kene, M., 2010. *Zdravilišče Rogaška Slatina: iztrgati pozabi*. Rogaška Slatina: Rogaška vas d. o. o.
3. Mlacović, D., 1995. *Prava Rogaška – Rogaške mineralne vode skozi čas*. CETIS, Celje : Rogaški vrelci d.o.o,
4. Nussdorfer, V., 2011. *Pod krilatim Pegazom*. Ljubljana : Klub z razlogom (Janine Slovenke).
5. Poljanec, N., 2008. *Filografska zbirka Ljudskega muzeja Rogaška Slatina*. Rogaška Slatina: FOTOLIK Celje.
6. Utenkar, D., 2009. *Rogaška Slatina: mesto vode, stekla in vina*. Rogaška Slatina : Javni zavod Turizem,
7. Zdravilišče Rogaška Slatina, 1983. *Monografija Rogaška Slatina*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
8. Zdravilišče Rogaška Slatina (opremil: Vlasto Kopač), 1974. *Zdravilišče Rogaška Slatina*. ČGP Mariborski tisk.
9. Zdravilišče Rogaška Slatina – Zdravstvo d.o.o., 2015. <http://www.rogaska-medical.com/si/> (datum dostopa: 11. 12. 2016)
10. Droga Kolinska d.d., <http://www.donatmg.eu/sl> (datum dostopa: 27. 2. 2017)

11. VIRI SLIK

Slika 1, 2, 3 in 6 so avtorske fotografije Nike Artič in Ane Marie Pečnik, sliki 4 in 5 sta vzeti iz knjige ČOH, 2008 (glej zgoraj številka 1.), slika 7 pa je fotografija Antonije Kulčar Prut.

Graf 1 in tabela 1 sta najini avtorski deli.